

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПРАВА І ДЕРЖАВИ; КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 340.114:316.324.8(520):001.891.3

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2020.39.212974>

А. М. Мхітарян, аспірантка

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Кафедра конституційного права та правосуддя

Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

e-mail: anyuta.mkhitarian@gmail.com

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА У ЯПОНІЇ

Статтю присвячено дослідженню теоретичних та правових передумов виникнення та розвитку інформаційного суспільства у Японії. Наразі світ перебуває у перехідному положенні від індустріального до інформаційного суспільства. Збільшення рівня комп'ютеризації, виникнення та розповсюдження мережі Інтернет, глобалізаційні процеси – все це сприяє швидкому поширенню інформації та знань, що у свою чергу призводить до трансформації нашого звичного суспільства у нове – інформаційне суспільство. Безумовно, такі процеси впливають на нормотворчу діяльність державних інститутів. У свою чергу, приклад японської моделі інформаційного суспільства є дуже цікавим та актуальним на сьогоднішній час та може слугувати прикладом для України у досягненні мети створення інформаційного суспільства. У статті зроблений аналіз основних концепцій та правових актів, які створили основу для розвитку інформаційного суспільства у Японії, а також зроблені висновки щодо основних рис японського інформаційного суспільства.

Ключові слова: інформаційне суспільство, комп'ютеризація, комп'ютопія, е-уряд, мережеве суспільство, IT-реформа.

Постановка проблеми. Японська модель інформаційного суспільства є однією з найпопулярніших та найефективніших моделей у світі. Вдале поєднання теоретичних знань та ефективної нормотворчості дозволили Японії за кілька десятиліть стати країною з високим рівнем інформатизації та роботизації, мати передові науково-дослідні центри світового масштабу. Все це стало рисами японської моделі інформаційного суспільства. Наразі дослідження японського досвіду може допомогти іншим країнам, зокрема, Україні в успішній побудові інформаційного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток та проблеми інформаційного суспільства був предметом дослідження В. В. Лях, Л. О. Малашенко, О. О. Маруховський, Л. М. Мудрак, В. Г. Пилипчук, В. С. Цимбалюк. Окремо хочемо виділити дисертаційне дослідження І. В. Мукомели «Правові засади інформаційного суспільства: загальнотеоретичний аналіз». У дослідженні комплексно відокремлені правові засади виникнення інформаційного суспільства, розглянуто розвиток правової системи та запропонований системний підхід для адаптації українського законодавства до нових умов.

Метою статті є дослідження основних теорій японських вчених та правових актів, які стали основою для розвитку інформаційного суспільства у Японії.

Виклад основного матеріалу. Після закінчення Другої світової війни Японія подала перед проблемою глибокої економічної кризи та обрання подальшого шляху розвитку. У той час почався стрімкий розвиток інформаційних технологій і японський уряд зробив вибір у бік модернізації виробництва та впровадження інновацій. Паралельно

з розвитком і впровадженням інформаційних та комп'ютерних технологій за короткий термін ціла плеяда японських вчених розробила концепцію інформаційного суспільства (дзьохо сякай). Автором цього терміну є Умесао Тадао, який у 1961 р. передбачив, що збільшення об'ємів інформації можуть призвести до культурної революції [1, с. 129].

Вже у 1963 р. вчений розробив теорію інформаційної індустрії. У статті «Теорія інформаційної індустрії: світанок прийдешньої ери ектодермальної індустрії» автор порівнював історію людської цивілізації з ембріологією тварин. У Тадао порівнював сільськогосподарський період з ентодермічною стадією в ембріології, коли формується травна система, а індустріальний період – з мезодермічною стадією, коли з'являються кістки, м'язи і система кровообігу [2]. Після цього у зв'язку з розвитком та поширенням ІКТ на зміну індустріальному періоду приходить період інформаційної індустрії, яку автор порівнює з ектодермальною стадією, під час якої починають функціонувати мозок та нервова система плода [2]. Таким чином, вчений акцентував увагу на інтелектуальну основу нового суспільства.

60-70-ті рр. ХХ ст. характеризуються динамічним розвитком різноманітних теорій та концепцій інформаційного суспільства. Проте, найбільш відомою у західній літературі є теорія інформаційного суспільства та комп'ютопії Йонедзі Масуди.

Й. Масуда вважав інформаційне суспільство новим більш якісним етапом розвитку суспільства. У новому суспільстві технічною основою стають не індустріальні, а інформаційно-комунікаційні технології [3, с. 16]. А. В. Чугунов, узагальнюючи концепцію Й. Масуди, робить наступні висновки щодо рис інформаційного суспільства:

- «інформація стає головним економічним ресурсом, інформаційний сектор виходить на перше місце за темпами розвитку, за кількістю зайнятих, за долею капіталовкладень, за долею ВВП; ІКТ стають головними засобами підвищення ефективності виробництва, зміцнення конкурентоспроможності, як на внутрішньому, так і на світовому ринку;
- є розвинена інфраструктура, що забезпечує створення достатніх інформаційних ресурсів (в конкурентній боротьбі за світову першість з'являється новий фактор – рівень розвиненості інформаційної інфраструктури та індустрії);
- основною формою власності стає інтелектуальна власність, важливого значення набуває людський капітал;
- інформація стає предметом масового споживання (з'являються нові критерії оцінки рівня розвитку суспільства – кількість комп'ютерів, кількість підключень до Інтернету, кількість мобільних і стаціонарних телефонів та ін.), поступово виробляються правові основи функціонування інформаційного суспільства;
- формується єдина інтегрована інформаційна система на основі технологічної конвергенції (злиття телекомунікаційної, комп'ютерно-електронної, аудіовізуальної техніки), створюються єдині національні інформаційні системи» [3, с. 16-17].

Під час дослідницької роботи в Інституті розвитку використання комп'ютерів Й. Масуда розробив теорію комп'ютопії. Під комп'ютопією вчений розумів «глобальне футуризоване суспільство, в якому кожен домагається однієї з можливостей свого власного майбутнього, актуалізує і реалізує одну з власних інтенцій і потреб, діючи ціле-орієнтованим чином» [4, с. 41].

У своїй роботі дослідник зробив докладну порівняльну характеристику індустріального та інформаційного суспільства на основі 17 компонентів, які визначали основні принципи їх устрою.

У комп'ютопії Й. Масуди особливе місце займає вільне поліцентрове громадянське суспільство, головною метою якого є реалізація цінності часу [4, с. 43]. Автор має на увазі право кожної людини вільно вирішувати, як використовувати майбутній час для досягнення мети, що стане «визначальним правом людини у майбутньому інформаційному суспільстві» [4, с. 43]. В. В. Лях відзначає, що в концепції інформаційного

суспільства Й. Масуди ключовим поняттям є свобода людини, яку вчений розглядає в парадигмі свободи самореалізації людини [5, с. 8].

В рамках теорії комп'ютопії вчений розробив нову концепцію демократії – демократії участі, яка ґрунтуватиметься на синергізмі з урахуванням думки меншості, буде політикою участі громадян, автономного управління громадянами. Автор відмічав майбутні процеси децентралізації, регіоналізації, розширення повноважень місцевого самоврядування та, як бачимо сьогодні, все більше держав обирають цей шлях розвитку.

Треба відзначити, що Й. Масуда був не тільки теоретиком-футурологом, але й здійснював активну практичну діяльність, реалізуючи свої ідеї.

Так, Й. Масуда був одним із розробників у 1972 р. доволі амбіційного документа – «План створення інформаційного суспільства – національна мета до 2000 року» [1, с. 132]. Результатом реалізації цього плану повинно було бути створення суспільства, в якому буде «розквітати інтелектуальна творчість, яка замінює масштабне матеріальне споживання» [1, с. 133]. Метою інформаційного суспільства він вважав досягнення високого рівня інтелектуальних результатів, де «люди будуть сміливо будувати плани та реалізовувати їх» [1, с. 133].

Згодом цей план був частково реалізований урядом у сфері освіти, медицини, охороні навколишнього середовища, були створені технополіси як моделі інформаційного суспільства [1, с. 133].

Вже у 70-х рр. ХХ ст. в Японії з'явився суспільний запит на отримання інформації з альтернативних джерел, можливість самостійного вибору необхідної інформації. Це знайшло своє відображення у «Білій книзі» міністерства державного управління, загальних справ, пошт та телекомунікацій у 1978 р. [6, с. 54].

З цього часу уряд почав приймати різні цільові програми та закони, найважливішими серед яких є: «План створення інформаційного суспільства – національна мета до 2000 р.» (1972 р.), Основний закон «Про формування передового інформаційного та телекомунікаційного мережевого суспільства» (2000 р.), «Стратегія електронної Японії» (2001 р.), «Стратегія електронної Японії-2» (2003 р.), «Нова стратегія реформи ІТ» (2006), Декларація «Бути провідною ІТ- нацією у світі» (2013 р.).

Уряд розумів необхідність виробництва та впровадження інноваційних технологій та наукових досліджень. З цією метою у 1983 р. був прийнятий закон «Про прискорення регіонального розвитку на основі високотехнологічних комплексів», за яким створювались так звані технополіси. Наразі у технополісах розташовані провідні науково-дослідні центри та інноваційні виробництва, які залучають в тому числі великі іноземні інвестиції.

За цей період Японія стала провідною державою у сфері застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку засобів масової інформації. Однак, незважаючи на це, Японія все ще залишалась країною з низьким рівнем доступу до Інтернету, інформатизованості інфраструктури, слабким рівнем законодавчого регулювання інформаційних відносин, також були проблеми із забезпеченням інформаційної безпеки [1, с. 135].

З метою вирішення цих проблем у 1998 р. були прийняті «Основні керівні принципи із забезпечення розвитку інформаційного та комунікаційного суспільства». За цим документом під інформаційним суспільством розумілась нова соціально-економічна система, яка замінить суспільство масового виробництва та споживання. При цьому через нову систему суспільство отримує можливість вільно створювати, поширювати та використовувати продукти інтелектуальної діяльності, «гармонізувати життя, культуру, промисловість, економіку, природу та навколишнє середовище» [1, с. 136]. Способами та напрямками становлення цієї системи розумілась цифрова революція, яка повинна була розширити економічні кордони та усунути дорогі комунікаційні структури з метою покращення життя громадян [1, с. 136].

22 лютого 1999 р. Японією була запущена система мобільного Інтернету i-mode, яка значно збільшила кількість користувачів Інтернету.

У квітні 1999 р. був прийнятий «План реалізації основних принципів розвитку інформаційного та комунікаційного суспільства у Японії». До основних принципів належали підтримка приватних ініціатив, створення державою сприятливих умов для їх розвитку у інформаційно-комунікаційній сфері, спільна міжнародна співпраця приватного сектору та держави [1, с. 136-137].

Таким чином, до 2000 р. відмічаються стрімка комп'ютеризація всього суспільства, зростаюча популярність мережі Інтернет серед населення, збільшення законодавчої бази для розвитку інформаційного суспільства.

Японський уряд послідовно наголошував на важливості розвитку інформаційних технологій як основи розвитку країни та її економіки, підвищення виробництва, а також «диверсифікацію способу життя людей і підвищення зручності їх повсякденної діяльності» [7].

Новий етап розвитку інформаційного суспільства у Японії заклав Основний закон «Про формування передового інформаційного та телекомунікаційного мережевого суспільства» (далі – Основний закон), ухвалений 6 грудня 2000 р. Стаття 2 Основного закону дає визначення передового інформаційного та телекомунікаційного мережевого суспільства: «суспільство у якому творчий та енергійний розвиток можливий у всіх сферах шляхом отримання, спільного використання та передачі у всьому світі широкого різноманіття інформації або знань у вільному та безпечному вигляді через Інтернет або інші сучасні інформаційні або телекомунікаційні мережі» [8].

Таким чином, можна зробити висновок, що мережеве суспільство є новим етапом інформаційного суспільства, який характеризується глобальною інформатизацією суспільства; весь світ є мережею, через яку отримується, передається та оброблюється інформація та знання.

Повна реалізація своїх здібностей громадянами через можливість незалежно та доступно користуватися Інтернетом та іншими сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями (далі – ІКТ) є основною метою формування такого суспільства [8, ст. 3].

Для реалізації цієї мети закріплюється необхідність усунення цифрового поділу та збільшення доступності передових ІКТ [8, ст. 8].

Основний закон закріплював 3 напрямки діяльності:

1. Сприяння структурним економічним реформам і посилення міжнародної промислової конкурентоспроможності (розвиток електронної комерції, тощо) [8, ст. 4];
2. Забезпечення комфортного і благополучного способу життя для громадян (покращення зручності повсякденного життя, сприяння диверсифікації повсякденного життя, розширення можливості для споживачів робити незалежний та раціональний вибір шляхом забезпечення розповсюдження високоякісної інформації з усіх аспектів життя громадян та надання різноманітних доступних послуг, що посприяє реалізації комфортного та благонадійного способу життя для громадян) [8, ст. 5];
3. Створення життєво важливих місцевих спільнот та покращення добробуту мешканців (передбачається стимулювання місцевої економіки, створення привабливих можливостей трудоустрою на місцевому рівні, збільшення різноманіття можливостей для обміну всередині та між спільнотами з використанням інформаційних та телекомунікаційних технологій для збагачення життя та збільшення комфорту населення) [8, ст. 6].

За цим законом був створений спеціальний Стратегічний штаб для просування передового інформаційного та телекомунікаційного мережевого суспільства (далі – Стратегічний штаб). Компетенцією Стратегічного штабу є планування, підготовка та сприяння реалізації програмної політики та стратегій для формування передового мережевого суспільства [8, ст. 26]. Стратегічний штаб був створений у січні 2001 р. і 22 січня 2001 р. він ухвалив «Стратегію електронної Японії» («e-Japan Strategy»)

(далі – «Стратегія е-Японії»), а 29 березня 2001 р. була затверджена «Програма пріоритетної політики електронної Японії» для її реалізації.

Цікавою є ст. 1 «Стратегії е-Японії», що містить норму, яка порівнює ІТ-революцію з Промисловою революцією в Англії XVIII ст. «Промислова революція перетворила світ з сільськогосподарського товариства в індустріальний розвиток енергетичних технологій, починаючи з винаходу парового двигуна, і зробила революцію в соціально-економічній діяльності окремих осіб, підприємств та урядів.

Відповідно, розвиток інформаційних технологій, в першу чергу Інтернету, підвищить якість обміну інформацією і зробить революцію у відносинах між людьми, між людьми і організаціями, а також між людьми і суспільством, різко скоротивши витрати і час на поширення інформації. Вважається, що це призведе до швидкого перетворення в «суспільство, що виникає на основі знань», де взаємодія знань буде розвиватися для створення високої доданої вартості» [9, ст. 1].

«Стратегія е-Японії» була реалізована до 2003 р., що створило основу інфраструктури електронного уряду: автентифікація (eID і цифрові підписи), системи електронних платежів, системи управління документами, системи безпеки і мережеві системи, що зв'язують державні і місцеві органи влади, забезпечення подачі електронних заяв, електронні закупівлі та документообіг, універсальні державні онлайн-послуги [10].

Із прийняттям 2 липня 2003 р. «e-Japan Strategy II» (далі – «Стратегія е-Японії II») почався II етап національної ІТ-стратегії. Метою нового етапу була еволюція від «Розвитку ІТ-інфраструктури» до «Ефективного використання ІТ» [10].

Результатами реалізації «Стратегії е-Японії II» були розвиток і просування електронного уряду, автоматизація сфери державних послуг (заявка на реєстрацію компанії в Міністерстві юстиції, електронна подача документів і електронна сплата податків Національним податковим агентством, онлайн-заявка на реєстрацію автомобіля Міністерством землі, інфраструктури і транспорту і Національним поліцейським агентством, онлайн оформлення паспортів), цілодобовість онлайн-послуг, автоматизація та спрощення імпорتنих/експортних та портових процедур, здійснення державних онлайн-закупів, поширення швидкого широкополосного Інтернету за нижчою ціною та інші [10].

Наступною урядовою стратегією була «Нова стратегія реформи ІТ», прийнята 19 січня 2006 р. Метою нової стратегії було «створення суспільства, в якому в будь-який час і у будь-якому місці кожен може скористатися перевагами ІТ» [10]. У стратегії наголошувалось, що саме об'єднання структурних реформ для усунення соціальних обмежень та перетворення інформаційних технологій можуть посприяти ефективності ІТ-реформ [10].

На основі цієї стратегії поетапно були розроблені «Програма пріоритетної політики на 2006 рік», «Програма пріоритетної політики на 2007 рік» та «Програма пріоритетної політики на 2008 рік».

Значним проривом у реформуванні електронного уряду було прийняття у липні 2012 р. «Стратегії відкритих урядових даних», що було відображенням бажання підтримки відкритого уряду та розуміння, що загальнодоступні дані є надбанням людей. Метою Стратегії були:

1. «Підвищення прозорості уряду та зміцнення довіри громадськості до уряду,
2. Сприяння участі громадськості та співпраці між державним і приватним секторами,
3. Стимулювання економіки і підвищення ефективності державного управління» [10].

Звичайно, японський уряд стикався з різноманітними труднощами. Зокрема, з недостатньою інформатизацією серед різних державних та муніципальних секторів, рівень користування ІКТ та Інтернетом різними поколіннями та регіонами значно відрізнявся, державні інвестиції не завжди були ефективними та не завжди враховували потреби

користувачів, до того ж виникали проблеми із співпрацею між різними державними органами [11].

З метою вирішення цієї проблеми була створена посада державного директора з інформаційних технологій, який допомагає «раціоналізувати та збільшити ефективність електронного управління в уряді» [10].

14 липня 2013 р. новий уряд ухвалив Декларацію «Бути провідною ІТ- нацією у світі» (далі – Декларація). За цією декларацією Японія мала стати суспільством, яке «заохочує створення нових та інноваційних галузей, послуг і зростання, найбезпечнішим і стійким до стихійних лих суспільством в світі, де люди можуть жити безпечно, зі спокоєм і комфортом та товариством з універсальними загальнодоступними послугами, до яких кожен може отримати доступ і користуватись з будь-якого місця в будь-який час» [10].

Уваги заслуговує норма про «створення інформаційної інфраструктури для запобігання / зменшення небезпеки стихійних лих, яка передає точну інформацію в разі стихійного лиха» [10]. Ця норма була результатом Великого землетрусу на сході Японії та подальшою аварією на АЕС «Фукусіма». Окрім цього, японський уряд закріпив положення про необхідність ділитися з іншими країнами результатами своїх досліджень та своїм подальшим досвідом запобігання стихійних лих або зменшення їх небезпеки.

Наразі за даними Індексу розвитку інформаційно-комунікаційних технологій країн світу від 2017 р., що складається Міжнародним союзом електров'язку, Японія займає 10 місце (рейтинг буде оновлений у кінці 2020 р.) [12]. У Рейтингу країн світу за індексом інновацій Японія посідає 16 місце з 131 країн станом на вересень 2020 р. [13].

Висновки і пропозиції. Таким чином, проаналізувавши засади становлення та розвитку інформаційного суспільства у Японії, можна виділити деякі характерні риси. По-перше, важливу роль у початку ІТ-реформ мали теоретичні дослідження японських вчених. Незважаючи на те, що деякі припущення вчених здавались занадто футуристичними та неможливими (наприклад, масова комп'ютеризація, засоби швидкого обміну інформацією), японська влада у своїх урядових програмах адаптувала багато положень до сучасних реалій. По-друге, японський уряд періодично розробляє різні стратегічні плани, які містять чіткі цілі, аналіз сучасного стану ІТ-реформи, проблем, які ще не вдалося вирішити. До кожної стратегії розробляються чіткі поетапні програми дій, які охоплюють всі сфери інформаційної інфраструктури. По-третє, влада чітко визначила першочергову роль інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку економіки та інших важливих сфер держави. По-четверте, державне фінансування науково-дослідних центрів, залучення приватних, в тому числі іноземних, інвестицій, максимальне забезпечення конкуренції, заохочення та врахування приватних ініціатив з питань ІТ-реформ. По-п'яте, головною метою ІТ-реформ уряд послідовно закріплює становлення провідною ІТ-країною у світі з метою забезпечення найбільшого комфорту для людей і максимальної реалізації їх можливостей.

Список використаної літератури

1. Савицєва М. І. Информационное общество и основы правового регулирования информационно-телекоммуникационной индустрии в Японии. Ежегодник «Япония». 2008. С. 126-147.
2. Tadao Umesao. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Tadao_Umesao.
3. Чугунов А. В. Развитие информационного общества: теории, концепции и программы: Учебное пособие. СПб.: Ф-т филологии и искусств СПбГУ. 2007. 98 с.
4. Масуда Й. Комп'ютопія. Перекл. з англ. В. Ляха. Філософська і соціологічна думка. 1993. № 6. С. 36-50.
5. Лях В. В. Свобода самореалізації у контексті інформаційно-комунікаційних процесів URL: https://www.filosof.com.ua/Jornel/M_73/Liah.pdf
6. Duff Alistar S. The Japanese Contribution to Information Society Studies. Alistar S Duff. Keio Communication Review.Tokyo. 2000. № 22. p. 41-77.
7. Kitahara M. The Information Society Law in Japan. M. Kitahara URL: [file:///C:/Users/asus/Downloads/kitahara_munenori_full%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/asus/Downloads/kitahara_munenori_full%20(3).pdf)
8. Basic Act on the Formation of an Advanced Information and Telecommunications Network Society. URL: http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail_main?re=&vm=02&id=3339

9. e-Japan Strategy. URL: http://japan.kantei.go.jp/it/network/0122full_e.html
10. Overview of Japanese e-Government 2000-2018_URL: https://www.manaboo.com/wordpress/?p=2445_
11. Ishiwatari Yu. Regarding Japan's Declaration to be the World's Most Advanced IT Nation. Yu. Ishiwatari URL: https://www.ituaj.jp/wp-content/uploads/2016/04/nb28-2_web-06-PolicyITnation.pdf
12. Рейтинг стран мира по уровню развития информационных технологий. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/ict-development-index/ict-development-index-info>.
13. Рейтинг развития инноваций в странах мира. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/global-innovation-index>.

References

1. Savinceva M. I. (2008). Information Society and the Basis of Legal Regulation of the Information and Telecommunications Industry in Japan. The Yearbook «Japan», 126-147 [in Russian].
2. Tadao Umesao. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Tadao_Umesao.
3. Chugunov A. V. (1993). Development of the Information Society: Theories, Concepts and Programs: Textbook. SPb: Faculty of Philology and Arts SpbSU [in Russian].
4. Masuda Y. (1993). Computopia. (V. V. Lyah Trans.). Philosophical and Sociological Dumka, 6, [in Ukrainian].
5. Lyah V. V. Freedom of self-realization in the context of information and communication processes. URL: https://www.filosof.com.ua/Jornel/M_73/Liah.pdf
6. Duff Alistar S. (2000). The Japanese Contribution to Information Society Studies. Keio Communication Review, 22.
7. Kitahara M. The Information Society Law in Japan. URL: [file:///C:/Users/asus/Downloads/kitahara_munenori_full%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/asus/Downloads/kitahara_munenori_full%20(3).pdf)
8. Basic Act on the Formation of an Advanced Information and Telecommunications Network Society. URL: http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail_main?re=&vm=02&id=3339_
9. e-Japan Strategy. URL: http://japan.kantei.go.jp/it/network/0122full_e.html
10. Overview of Japanese e-Government 2000-2018_URL: https://www.manaboo.com/wordpress/?p=2445_
11. Ishiwatari, Yu. (2016). Regarding Japan's Declaration to be the World's Most Advanced IT Nation. New Breeze, Spring. URL: https://www.ituaj.jp/wp-content/uploads/2016/04/nb28-2_web-06-PolicyITnation.pdf
12. Rating of countries in the world by the level of development of information technology. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/ict-development-index/ict-development-index-info> [in Russian].
13. Rating of innovation development in the countries of the world. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/global-innovation-index> [in Russian].

Стаття надійшла 09.09.2020 р.

А. М. Мхитарян, аспирантка

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова

Кафедра конституционного права и правосудия

Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина

e-mail: anyuta.mkhitarian@gmail.com

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА В ЯПОНИИ

Резюме

Статья посвящена исследованию теоретических и правовых предпосылок возникновения и развития информационного общества в Японии. Сейчас мир находится в переходном положении от индустриального к информационному обществу. Увеличение уровня компьютеризации, возникновение и распространение сети Интернет, глобализационные процессы – все это способствует быстрому распространению информации и знаний, в свою очередь приводит к трансформации нашего привычного общества в новое – информационное общество. Безусловно, такие процессы влияют на нормотворческую деятельность государственных институтов. В свою очередь, пример японской модели информационного общества является очень интересным и актуальным на сегодняшнее время и может служить примером для Украины в достижении цели создания информационного общества. В статье сделан анализ основных концепций и правовых актов, создавших основу для развития информационного общества в Японии, а также сделаны выводы относительно основных черт японского информационного общества.

Ключевые слова: информационное общество, компьютеризация, компьютеротия, е-правительство, сетевое общество, ИТ-реформа.

A. M. Mkhitarian, Graduate Student
Odessa I. I. Mechnikov National University
the Department of Constitutional Law and Justice
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine
e-mail: anyuta.mkhitarian@gmail.com

THEORETICAL AND LEGAL BASIS OF THE INFORMATION SOCIETY DEVELOPMENT IN JAPAN

Summary

The article is devoted to the study of theoretical and legal preconditions for the emergence and development of the information society in Japan. The world is currently in a transitional position from an industrial to an information society. Increasing the level of computerization, the emergence and spread of the Internet, globalization processes – all contribute to the rapid spread of information and knowledge, which in turn leads to the transformation of our familiar society into a new – information society.

Of course, such processes affect the rule-making activities of state institutions. In turn, the example of the Japanese model of the information society is very interesting and relevant today and can serve as an example for Ukraine in achieving the goal of creating an information society. The article analyzes the basic concepts of Japanese scientists, which later became the theoretical basis of information reform. Separately, the article considers the theory of the information society of Y. Masuda, who was also one of the authors of government programs in the field of informatization in Japan.

In addition, the article analyzes the main legal acts that laid the foundation for the development of the information society in Japan. Particular attention is paid to the strategies of electronic Japan, the consistent and effective implementation of which has created the conditions for the development of information and communication technologies and innovations in Japan.

The goals of strategies and the results of their implementation are analyzed. As a result of the research, the main features of the theoretical and legal foundations of the formation of the information society in Japan are highlighted, as well as can be taken into account when conducting IT reform in Ukraine.

Keywords: information society, computerization, computopia, e-government, network society, IT-reform.